Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

RADOVI LXXXI, knj. 23.

Grujica Žarković

1986

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

https://bastina.anubih.ba/items/0b90ada0-dcbb-442a-88d3-7b1322fdbc8b

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

https://bastina.anubih.ba/

YU ISSN 0350-0071

AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

RADOVI

KNJIGA LXXXI

ODJELJENJE MEDICINSKIH NAUKA

Knjiga 23

Redakcioni odbor
JAKOB GAON, DŽEMAL REZAKOVIĆ i GRUJICA ŽARKOVIĆ

Urednik
GRUJICA ŽARKOVIĆ,
redovni član Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

ANU BiH АНУ БиХ

SARAJEVO
1986.

JANKO MÜLLER

EKSPERIMENTALNA I KLINIČKA DOSTIGNUĆA PARODONTOLOGIJE U SR SLOVENIJI

APSTRAKT. U republici Sloveniji parodontologija se razvijala tokom dva perioda: između 1947. i 1968. na Odsjeku za parodontologiju Univerziteta u Ljubljani izrađen je obrazovno-odgojni program; u tim godinama slučajevi parodontopatije liječeni su uglavnom konzervativnim metodama. U drugom razdoblju — od 1968. do danas — dominantnu je ulogu imala preventiva ovih bolesti, u kojoj je posebna pažnja bila posvećena sređivanju artikulacione neuravnoteženosti među zubima i primjeni parodontalne hirurgije na oboljele dijelove.

Na eksperimentalnom polju sprovedena su brojna ispitivanja. Metodom termografije sa tečnim kristalima postignuta je efikasnost dehidrirajućih agensa i mehanička masaža oboljelih desni; metodom analize aktivacije protona utvrđen je antagonizam između otpornosti na karies i distrofiju parodontalne kosti. Metodom magnetnih rezonancija obavljena su istraživanja zubnog cementa a kod terapije bolesti usta uvedene su nove ljepljive podloge u koje se mogu unijeti različiti lijekovi; konstruisan je aparat za precizno određivanje pomaka zuba, itd.

Odsjek za parodontologiju organizuje razne kurseve postdiplomskih studija; nedavno je kreiran i novi program za higijeničare usta.

Kod nas je Katedra za parodontologiju osnovana odmah nakon oslobođenja. Njezin prvi upravnik bio je pok. profesor dr Lojze Brenčič. Ljubljansku parodontološku školu formirao je po uzoru na praško-bečku, pa je zato u njoj dominirao utjecaj Weskija, Häupla, Parme i Mézla. Veoma obrazovan i napredan, uskoro je otvorio vrata koncepcijama našeg zemljaka Ballinta Orbana, koje naša škola do neke mjere uvažava još i danas.

Period razvoja parodontološke doktrine kod nas mogli bismo podijeliti na dva dijela. U prvom, koji traje otprilike do 1968. godine, svi su napori bili usmjereni na izgrađivanje odgojno-nastavnog programa. Ovaj program se bazirao na nastavi uz klinički rad. Takav pedagoški pristup kod nas je prisutan još i danas. Taj način nastave zahtijeva individualni pristup, što opterećuje naše pedagoške kapacitete, ali nam daje veoma dobre zubne ljekare.

Za ovo razdoblje u terapiji parodontopatija bila je karakteristična visoka prevalencija konzervativnih zahvata. U džepove gingive uno-

sili smo svakojake lijekove: kaustike, adstringencije, sredstva za oksigenaciju tkiva, antibiotike, depoe unošene ionoforezom i slično. Vjerovali smo, naime, da ćemo ovim načinom postići restituciju bolesnog tkiva i da će epitel ektopički urasti u tretirano područje, mada se u to nismo uvjerili. Pretežni dio dubokih parodontopatija označili smo kao preparodontozno stanje, što znači da nas je zadovoljavala simptomatska terapija. Degenerativne promjene u tkivu gingive pokušavali smo spriječiti injiciranjem ekstrakta tuđih bjelančevina, pa i vlastite krvi pacijenta — sve u vidu supstitucije bolesnog tkiva fibromatoznom brazgotinom. U operativnim zahvatima odstranjivali smo bolesna tkiva u cjelini ili smo, pak, obavljali zahvat sa ljuštenjem režnja bez suptrotnog reza. Zbog toga su recidivi bili česti.

Uzročni faktor preopterećenja zubnih organa bio je priznat uvođenjem Mezl-Heldovih razreda smetnji kliznog spoja među zubima. Brušenje smo izvodili planski, selektivno i u skladu sa Orbanovim pravilima. Pošto je opus terapeutskih zahvata u cjelini bio primjenjivan kako u slučaju dubokih tako i plitkih formi parodontopatija, imali smo veoma značajne uspjehe, ali većinom kod onih plitkih. Vremenom smo promijenili i sistem raspodjele parodontopatija. Podijelili smo ih na površinske i duboke, čiji su uzroci bakterijelne proteolize, preopterećenja ili degeneracije tkiva. Sva tri uzroka, kao i oblici, mogu nastupiti i istovremeno, pa tako dolazi do mješovitih formi. Pošto se ova klasifikacija bazira na uzrocima bolesti, može dobro da posluži i za određivanje terapije.

U drugom razdoblju dominantnu je ulogu imala preventiva ovih bolesti, u kojoj je sva naša pažnja bila usmjerena na primat gingivo-epitelijalne barijere i desmodont zubnog organa. Izradili smo program u kojem smo postavili zahtjev kompleksnog interdisciplinarnog pristupa svih stomatoloških struka u obradi naših bolesnika. U tom cilju počeli smo raditi na:

— izradi epidemiološke slike tih bolesti u našoj republici u skladu sa načelima Svjetske zdravstvene organizacije,

— poboljšanju profesionalne i individualne opskrbe našeg stanovništva za higijenu zuba,

— saradnji sa protetičarima tako što smo uveli: rutinsku preprotetičku parodontalno-hirurško pripremu bolesnika, postavili zahtjev za modeliranje takvih protetičkih konstrukcija koje odgovaraju barem trima osnovnim parametrima geometrije artikulacione ravnoteže, utvrdili potrebu za formiranje takvih protetičkih konstrukcija koje će ispuniti zahtjev za intaktnost sulkularnog područja gingive,

— saradnji sa ortodontima, kojima olakšavamo terapiju parodontalno-hirurškim zahvatima.

Na području parodontalne hirurgije, u svakidašnji rutinski rad uveli smo režanjske operacije svih vrsta, osim zahvata prostih režnjeva, gdje nismo imali značajnih uspjeha. Džepove dublje od 4 mm tretiramo kiretažom ili hirurškim zahvatom. Uveli smo u praksu operativnu korekturu vezane gingive, ako je ona niža od 3 mm. Rutinski izvodimo i različite plastične preformacije parodontalnih tkiva.

Veliku pažnju posvetili smo preventivi potpornog dijela parodoncija brušenjem zuba u artikulacioni sklad. Služimo se metodom brušenja u pravcu ad palatum, ad linguam ili kombinacijom obaju načina. Šteta je, međutim, što to radimo bez individualnih kondilatora.

Na eksperimentalnom području sarađujemo sa institutima Univerziteta u Ljubljani, a posebno sa Nuklearnim institutom »Jožef Stefan«. Pomoć ovih instituta veoma je značajna za razvoj naše struke na području interdisciplinarnih istraživanja. U njima smo obavljali specijalističke radove, magistarske i doktorske disertacije i mnogobrojna istraživanja. Da nabrojim najznačajnije: metodom termografije sa tekućim kristalima kvantitativno smo evaluirali protok krvi u toplotno opterećenoj gingivi. Na taj način smo istraživali uslove potrebne za određivanje reza pri operativnim zahvatima. Ovom metodom mogli smo slijediti efikasnost djelovanja različitih lijekova, pa i terapijskih zahvata na parodontalnom tkivu. Tako smo, npr., utvrdili korist od dehidracijske i biomehaničke terapije bolesne gingive. Upotrebom jezgrene protonske aktivacijske analize na nedestruktivan smo način precizno evaluirali upotrebljivost topikalnog načina fluoriranja zuba. Istovremeno, ovom metodom provjerili smo raspodjelu fluora u parodontalnom tkivu da bismo dobili uvid u antagonizam između karijes-rezistencije i distrofije parodontalne kosti. Ova skupa, veoma značajna istraživanja finansirala je Međunarodna agencija za atomsku energiju. Metodom magnetnih rezonancija obavili smo istraživanja strukture zubnog cementa. Kod terapije bolesti usta uveli smo nove ljepljive podloge (orabaze), u koje se mogu unijeti različiti lijekovi.

U saradnji sa »Elektromedicinom« — Ljubljana, konstruisali smo ultrazvučni aparat za odstranjivanje zubnih naslaga. Bez njega ne bismo mogli provoditi parodontološku preventivu. Upravo završavamo konstrukciju aparature koja radi na Strain-Gangeovom principu, kojom možemo precizno ustanoviti pomake zuba pri vrlo malim opterećenjima.

Ovdje nije moguće nabrojiti sva istraživanja. Želim da kažem još nekoliko riječi o našem pedagoškom radu. Katedra aktivno učestvuje, na svim nivoima, u podizanju stručnog znanja iz parodontologije. Zbog toga smo povećali fond sati vježbi i predavanja u dodiplomskom studiju. Studentima omogućujemo dodatno produbljivanje znanja u obliku izbornog programa. Stalno organizujemo postdiplomske kurseve za zubne ljekare na terenu, kako bi se mogli uspješno suprostaviti pandemičnoj situaciji parodontalne bolesti u našoj republici. Njima će od pomoći biti i novi profil higijeničara usta, za koji profil naša katedra organizuje nastavni program.

SUMMARY

EXPERIMENTAL AND CLINICAL ACHIEVEMENTS OF PERIODONTOLOGY IN THE REPUBLIC OF SLOVENIA

In the Republic of Slovenia, periodontology developed in two periods: between 1947 and 1968 the Periodontological Department of Ljubljana University designed an educational-pedagogic program; and in those years cases of periodontopathy were mostly treated by conservative methods. In the second period — from 1968 on —preventive care of these illnesses became dominant. During this treatment special attention was devoted to arranging every articular discord among the teeth, and to applying periodontal surgery to the diseased regions.

Within the experimental field, numerous examinations were effected. By the method of thermography with liquid crystals, the efficacy of dehydrating agents and the mechanical massage of diseased gums was estimated; by the method of proton activation analysis the antagonism between resistance to caries and dystrophy of the periodontal bone was confirmed. With paramagnetic resonance, tooth cement and the administering of medicaments into the orabasis were reserched into; an apparatus was prepared for exactly measuring the displacement of a tooth, etc.

The Periodontological Department organizes various frames of postgraduate study; recently, it has been profiling a new program for oral hygienists.

ANU
BiH
АНУ
БиХ